

ก้าวไปด้วยกัน

จุลสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑสถานสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (องค์การมหาชน)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 ตุลาคม - ธันวาคม 2549

ไปต่อ...ปีที่ 3

ภาพปกโดย: นายเจนจัด

ความเป็นมาของ “โครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น”

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรเป็นองค์กรทางวิชาการที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและมรดกทางวัฒนธรรมของผู้คนกลุ่มต่างๆ ในประเทศไทยและภูมิภาคใกล้เคียง

ตั้งแต่เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการในปี 2542 ศูนย์ฯ ให้ความสนใจพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของชาวบ้านในชุมชนต่างๆ ในฐานะที่เป็นแหล่งสะสมและถ่ายทอดความรู้ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมของท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกร่วมให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

จากการที่ได้ร่วมงานกับสถาบันที่ทำงานบุกเบิกด้านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมูลนิธิเล็ก - ประไพ วิริยะพันธุ์ ทำให้ตระหนักว่า ในปัจจุบันมีความตื่นตัวอย่างสูงในวงการพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็กที่ดำเนินงานโดยองค์กรในชุมชนหรือบุคคล และพิพิธภัณฑ์เหล่านี้สามารถมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ศูนย์ฯ จึงได้เริ่มโครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในช่วงกลางปี 2546 โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- สร้างฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ชุมชน ท้องถิ่น วัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการสืบค้นข้อมูลและการค้นคว้าวิจัย
- วิจัย ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย และสร้างนักวิจัยที่สนใจพิพิธภัณฑ์ ในฐานะองค์กรทางวัฒนธรรม ทั้งทางวิชาการและปฏิบัติการ
- สนับสนุนความเข้มแข็งทางวิชาการให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นสามารถนำข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ความรู้ท้องถิ่น มาบันทึก ถ่ายทอด และพัฒนาต่อไป
- สร้างเวทีหรือเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ระหว่างพิพิธภัณฑ์ และสนับสนุนงานพิพิธภัณฑ์ซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ ศูนย์ฯ ยังได้จัดตั้งกองทุนวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โดยการสนับสนุนจากบริษัทจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)

“ก้าวไปด้วยกัน” เป็นจุดสารฉบับเล็กๆ ที่เผยแพร่ครั้งแรกเมื่อปลายพุทธศักราช 2547 จนถึงวันนี้ 2 ขวบปีที่จุดสารฉบับนี้ได้แบ่งปันความรู้และประสบการณ์ของคนพิพิธภัณฑ์ทั้งในและต่างประเทศ ทีมบรรณาธิการมีโอกาสจับเข้าคุยกัน เพื่อปรับปรุงให้จุดสารมีความน่าสนใจมากขึ้น ทั้งเนื้อหาและการจัดรูปแบบ ตั้งแต่ฉบับนี้เป็นต้นไปผู้อ่านจะพบกับคอลัมน์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานพิพิธภัณฑ์อย่างหลากหลายและครบครัน

คอลัมน์ “ข่าวสารพิพิธภัณฑ์” ยังคงบอกเล่าความเคลื่อนไหวต่างๆ ของวงการพิพิธภัณฑ์ไทย โดยเฉพาะเรื่องของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น “เรื่องเล่าริมสนาม” จะเป็นจดหมายโต้ตอบของนักวิจัยภาคสนามในโครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ทั้ง พี่หมีก และ กบอ้วน จะบอกเล่าถึงความเป็นไปต่างๆ เรื่องราวทางสังคมและวัฒนธรรม ประเพณี และการเรียนรู้ที่ทั้งสองคนได้รับจากการทำงาน ผู้อ่านจะใช้เวลาสั้นๆ ในการอ่านผังภาพใน “ใต้ฟ้าเดียวกัน” ขวัญปีกพยายามเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของการสร้างและการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์

“เสวนาประสาพิพิธภัณฑ” เป็นอีกเวทีหนึ่งที่ประสบการณ์และบทเรียนของงานพิพิธภัณฑจะได้รับการถ่ายทอด *พัฒนศิริ* ยังคงชั้นอาสาเรียบเรียงการพูดคุยในกิจกรรมพิพิธภัณฑเสวนา ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑหุ่นขี้ผึ้งไทย สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล และศูนย์ภูมิภาคโบราณคดีและวิจิตรศิลป์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(สปปา) และเสริมด้วย “แนะนำพิพิธภัณฑ” ที่ช่วยให้เพื่อนพ้องพิพิธภัณฑได้รู้จักกันมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีคอลัมน์ “นิทรรศการทำมือ” และ “นานาเคล็ด (ไม่) ลับกับป่าแม่ทัพ” ที่ถ่ายทอดสาระความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑปฏิบัติการ นายเจนจัดจะมาแนะนำขั้นตอนและวิธีการต่างๆ ในการสร้างสรรค์นิทรรศการ ส่วน *ป่าแม่ทัพ* จะสรรหาเคล็ดลึกลับดี ๆ และสาระเกี่ยวกับการดูแลวัตถุในพิพิธภัณฑผู้อ่านอาจลองนำความรู้ดังกล่าวไปใช้กับพิพิธภัณฑที่ตนดูแล แล้วอย่าลืมเขียนมาบอกเล่ากับกองบรรณาธิการบ้างนะครับว่ามีประโยชน์หรือไม่ประการใด “เห็นของต้องเห็นคน” *นักสืบสายรุ้ง* จะค้นหาเรื่องเล่าจากวัตถุมาแนะนำเสนอให้ท่านผู้อ่านได้ทั้งสาระและแนวทางที่จะทำให้อวัตถุในพิพิธภัณฑได้เปล่งเสียงบอกเล่าถึงความสำคัญของตนเอง

“108-1009” จะเป็นพื้นที่ที่ปรารถนาให้ทุกท่านได้มีส่วนร่วมแบ่งปันประสบการณ์ ในฉบับนี้ กองบรรณาธิการแวะเวียนไปพูดคุยกับคนพิพิธภัณฑที่ต้องบอกเล่าเรื่องราวของความเป็นและความตาย ในส่วน “บันทึกหลังฉาก” ที่ *เจ้าหญิงน้อย* เก็บตกเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยจากประสบการณ์ของเธอมาน่าเป็นข้อคิดให้ผู้อ่าน พร่อมไปกับ “คมคิดสะกิดใจ” ที่คงเสนออารมณ์ของคนในแวดวงพิพิธภัณฑ และเรายังไม่ลืมที่จะแนะนำ “หนังสือพิพิธภัณฑ” ดีๆ ให้กับท่านผู้อ่านเช่นเดิม

จุลสาร “ก้าวไปด้วยกัน” ยังจะคงทำหน้าที่เป็นเพื่อนร่วมทางของคนพิพิธภัณฑและผู้ที่สนใจ ในปลายปีนี้หากผู้อ่านท่านใดมีโอกาสไปท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ และได้เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ หรืองานราชพฤกษ์ที่เชียงใหม่ก็อย่าลืมเขียนมาเล่าความคิดและความรู้สึกของตนเองให้กองบรรณาธิการและเพื่อนร่วมทางได้อ่านกัน หวังว่าท่านผู้อ่านคงปลื้มกับฉบับนี้...นะครับ!

ฝันที่เป็นจริง พิพิธภัณฑเหมือนแร่ที่ภูเก็ต

สมาชิกรุ่นอาวุโสของจุลสารก้าวไปด้วยกัน คุณไชยยุทธ ปิ่นประดับกำลังสำคัญที่ผลักดันให้เกิดพิพิธภัณฑเหมือนแร่ดีบุกที่จังหวัดภูเก็ต ฝากบอกว่าขณะนี้อาคารพิพิธภัณฑเหมือนแร่ มูลค่ากว่า 53 ล้านบาท กำลังดำเนินการก่อสร้าง คาดว่าตัวอาคารจะแล้วเสร็จในปี 2550 นี้ ในวัยเด็กหลายคนคงเคยท่องกันว่าหนึ่งในสินค้าส่งออกหลักของประเทศไทยคือ ดีบุก แต่ตอนนี้การทำเหมือนแร่ดีบุกกลายเป็นอดีตไปแล้ว โดยเฉพาะที่ภูเก็ตการทำเหมือนแร่ดีบุกเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของที่นี่อย่างแยกไม่ออก อีกไม่นานเกินรอพวกเราคงจะได้ย้อนเวลากลับไปเรียนรู้เรื่องราวการทำเหมือนแร่จากพิพิธภัณฑแห่งนี้

(ข่าวจากคุณไชยยุทธ ปิ่นประดับ)

“เมืองกาญจน์” ผุดพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำใหญ่สุดในเอเชีย

นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองกาญจนบุรี เปิดเผยถึงโครงการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย มีอุโมงค์ความยาวถึง 55 เมตร คาดว่าเป็นอุโมงค์ที่มีความยาวที่สุดในประเทศไทย การก่อสร้างจะใช้งบประมาณของเทศบาล 85 ล้านบาท หวังจะเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวจ.กาญจนบุรี โดยทางเทศบาลได้ประสานไปยังภาคเอกชนต่างๆ เพื่อให้ร่วมสนับสนุนการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ ล่าสุดได้มีภาคเอกชนร่วมสมทบเงิน 125 ล้านบาท โดยมีเงื่อนไขในการร่วมบริหารงานกับเทศบาลเป็นเวลา 25 ปี รายได้ส่วนหนึ่งจะแบ่งให้เทศบาล ทั้งนี้คาดว่าจะเริ่มลงมือก่อสร้างประมาณเดือนเมษายน 2550 กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการก่อสร้างเพียง 12 เดือนเท่านั้น ส่วนพันธุ์ปลาที่จะนำมาจัดแสดงเป็นปลาในแม่น้ำแม่กลองที่มีอยู่ประมาณ 180 ชนิด รวมทั้งปูราชินีที่มีอยู่แห่งเดียวใน จ.กาญจนบุรี

(ข่าวจาก มติชน วันที่ 4 ตุลาคม 2549)

ปิดข่าวด้วยการย้ำว่าท่านผู้อ่านสามารถส่งข่าวเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ของท่านหรือท่านไปพบเห็นพิพิธภัณฑ์ใดน่าสนใจ โปรดอย่ารีรอที่จะเล่าให้ฟังกัน

จุดสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑ์

+ ตานกวยสลาก...
บุญ ตาน แห่งความคิดถึง

ถึง น้องกบอ้วน

ไม่ได้เจอกันตั้งนานสบายดีไหม เมื่อวันที่ 15 กันยายนที่ผ่านมา พีทมิกได้เข้าไปเก็บข้อมูลที่บ้านไหล่หิน ในขณะนั้นที่วัดไหล่หิน ชาวบ้านกำลังมีงานทำบุญสำคัญ คือ “ตานกวยสลาก” หรือที่คนภาคกลางเรียกว่าบุญสลากภัต ตานคือการทำบุญเพื่ออุทิศกุศล (ทาน) กวย คือ ตะกร้างานบุญนี้เป็นการอุทิศข้าวของเครื่องใช้ให้กับผู้ล่วงลับไปแล้ว แต่ละบ้านจะจัดเตรียมของใส่ในกวยทั้งหมด อาหาร สบู่ ยาสีฟัน ฯลฯ โดยจัดจำนวนกวยเท่าจำนวนคนที่เราจะदानให้ ถ้าदानให้ 10 คน ก็จัดกวย 10 เก้าม บ้านที่มีคนเพิ่งตายหรือหากตายไปนานแล้ว แต่ญาติอยากทำदानใหญ่ให้กับผู้ล่วงลับ ญาติจะจัดกวยพร้อมกับข้าวของอื่นๆ เตรียมไว้ในรูปแบบต่างๆ บางคนทำบ้านจำลองภายในมีข้าวของเครื่องใช้อุทิศให้ผู้ล่วงลับ เช่น รองเท้า เสื้อผ้า อาหารสด-แห้ง บางทำเสาสูงแล้วเอาข้าวของเครื่องใช้ห้อยไว้กับเสานั้น บ้านของคุณทรงศักดิ์ แก้วมูล ที่เป็นคนดูแลพิพิธภัณฑ์วัดไหล่หินหลวง ปีนี้ได้สร้างเครื่องปั้น (กระดาด) ตานไปให้พ่อหลวง (พ่อ) ส่วนบ้านที่ไม่ได้ทำเป็นदानใหญ่ จะทำกวยเล็กๆ บางบ้านใช้ถุงย่ามสีสวยงามทันสมัยแทนตะกร้า บางคนจัดเป็นถึงสังฆทานแบบที่มีวางขายกัน เรียกว่าตามความสะดวกของแต่ละบ้านที่จะจัดหามา แต่ที่เห็น

มากคือ ตรงยอดเสาที่ใช้แขวนข้าวของที่จะदान ชาวบ้านจะทำตัวหงส์ติดไว้ พี่หมึกถามแม่หลวงว่าทำไมต้องทำรูปหงส์ แม่หลวงให้คำตอบว่า หงส์จะช่วยพาของเหล่านี้ไปให้กับผู้ตาย แม่หลวงยังบอกอีกว่าเมื่อก่อนหงส์ทำจากใบลานแต่เดี๋ยวนี้ตัดแปลงทำด้วยโฟมและตกแต่งลวดลายด้วยกระดาษสีต่างๆ

ในวันงานชาวบ้านจะนำกล้วยมาที่วัด เอาใบลานที่เขียนชื่อผู้दानและผู้รับदानพร้อมทั้งเลขที่บ้านไปกองรวมกันไว้ จากนั้นกรรมการวัดจะนับจำนวนใบลานทั้งหมด แล้วแบ่งให้พระและเณร พระเณรรูปไหนได้ใบลานที่มีชื่อของบ้านใดก็ไปรับกล้วยที่บ้านนั้น แล้วท่านก็จะอ่านชื่อที่เขียนไว้บนใบลานนั้นเรียกว่า “เล่าเส้น” เช่น “น.ส.หมึก ดานไปหาพ่อหลวง...” แล้วท่านก็จะกรวดน้ำอุทิศให้ผู้ตาย ชาวบ้านบางคนบอกว่าเคยไปช่วยตุ๋ (พระ) ในदानกล้วยสลากที่วัดพระธาตุลำปางหลวง กว่าจะได้กล้วยครบตามจำนวนใบลานที่ได้ก็เกือบแยะ ตอนแรกๆ สลากดีแต่พอหลังๆ ทั้งเหนื่อยทั้งร้อน พี่หมึกคิดว่าชาวบ้านต่างมีความสุขกันถ้วนหน้าทั้งผู้ให้และผู้รับ พระที่ได้รับกล้วยจะนำสิ่งของเครื่องใช้เหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ ส่วนผู้दानก็สุขใจ อิ่มใจเพราะได้दानของไปให้คนที่พวกเขา รักและคิดถึง

รักและคิดถึง

พี่หมึก

บ้านไหลหิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

ปล. น้องกบอ้วนอาจงงๆ กับคำว่า “พ่อหลวง แม่หลวง” พี่หมึกจะบอกให้ว่า สองคำนี้เป็นคำที่คนบ้านไหลหิน เรียกคนเฒ่าคนแก่ พ่อหลวงคือผู้ชายสูงอายุ ส่วนแม่หลวงก็คือ ผู้หญิงสูงอายุ นั่นเอง

สวัสดิ์ พี่หมึก

งานदानกล้วยสลากที่วัดไหลหิน คงสนุกสนานมาก น่าเสียดายที่ไม่ได้ไป แต่ที่น่าเสียดายมากกว่าคือเมื่อก่อนที่วัดท่าพูดก็มีประเพณีกินสลากเหมือนกัน แต่ต่างกันตรงวิธีทำสลาก ชาวท่าพูดจะเขียนสลากลงบนกระดาษ แต่ชาวไหลหินเขียนสลากลงบนใบตาล ส่วนเหตุที่ต้องเลิกจัดไปเพราะว่าคนที่มาทำบุญ ต่างอยากให้อุปการะของตัวเองที่บวชเป็นพระได้สลากของตัวเอง พอไม่ได้เลยไม่พอใจ มีเสียงบ่นตามมาทีหลัง ทำให้เกิดความวุ่นวายกันไปหมด น่าเสียดายจริง!!! (อดสนุกเลยเรา)

อย่างที่พี่หมึกรู้ข่าว ตอนนีพิพิธภัณฑสถานบ้านวัดท่าพูดกำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากคณะกรรมการของวัดท่าพูดได้เห็นชอบกับโครงการที่ทางศูนย์ฯ นำเข้าไปเสนอแล้ว เมื่อประมาณต้นเดือนกันยายนที่ผ่านมา มิ่งงานที่เราต้องรับผิดชอบด้วย นั่นคือการเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นเนื้อหาของนิทรรศการชุดใหม่ให้กับทางพิพิธภัณฑสถาน อีกส่วนหนึ่งจะเป็นโครงการปรับปรุงตัวอาคารที่ใช้จัดแสดงของพิพิธภัณฑสถาน

สำหรับงานปรับปรุงอาคารที่จัดแสดงเราได้ช่างท้องถิ่นมาเป็นคนลงมือ เขามีความกระตือรือร้นอยากจะเข้ามาทำมากเช่นเดียวกับลุงผู้ใหญ่ ที่เจอหน้าเราเป็นต้องถามทุกทีไปว่าเมื่อไรจะลงมือทำ เราได้แต่บอกแกไปว่า “ช้า ช้า ได้พร้า 3 เล่มงามนะคะ” (แกฟังแล้วทำหน้างง!!) เราเลยต้องอธิบายไปว่า พวกหนูมีความ

ตั้งใจอยากให้อาคารที่ปรับปรุงใหม่เป็นอาคารที่สวยงาม และเป็นที่พักใจของชาวทำพุดทุกคน ซึ่งนั่นก็คือ งามที่ 1 (งามอาคาร) ส่วนงามที่ 2 ก็คือ งามเนื้อหา หมายความว่า เราจะพยายามทำนิทรรศการที่เหมาะสมกับตัวอาคารและเป็นเรื่องราวของชุมชน ส่วนงามที่ 3 คือ งามใจ (เราว่า ตรงนี้สำคัญนะ) หมายความว่า เราอยากทำงานร่วมกับทางชุมชนด้วยความสบายใจ ไร้แรงกดดัน ทั้ง 3 งามนี้จะเกิดได้ต้องอาศัยความร่วมมือของคนทำพุดด้วย พอพุดจบเราเองไม่แน่ใจว่า ลุงผู้ใหญ่เข้าใจในสิ่งที่เราพูดหรือเปล่า? เพราะไม่เห็นแกพุดอะไร แต่ใจดีเลี้ยงไอดีมเราแทน เราได้แต่แอบหวังว่า ลุงผู้ใหญ่จะเข้าใจเรานะ (หรือพี่หมีกว่าอย่างไร?)

มีพี่คนหนึ่งบอกเราว่า ตอนนีพิพิธภัณฑที่พื้นบ้านวัดทำพุดเหมือนกับต้นไม้ที่กำลังผลัดใบอยู่ เพราะอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงทั้งเนื้อหา (นิทรรศการ) และตัวอาคาร ซึ่งเราก็เห็นด้วยนะ เพราะช่วงนี้พิพิธภัณฑที่มีการเปลี่ยนแปลงเยอะ เหมือนต้นไม้ใหญ่ที่กำลังผลัดใบเก่าทิ้งไป แล้วรอการแตกใบใหม่อยู่ เราเองก็รอใบไม้ใบใหม่ของพิพิธภัณฑเหมือนกัน เพราะเราเชื่อว่าถ้าทุกคนในชุมชนทำพุดช่วยกัน ใบไม้ของพิพิธภัณฑที่กำลังจะออกใหม่จะต้องสดใส สวยงาม และเป็นที่ต้องการของทุกคนในชุมชน

รอคอยอย่างมีความหวัง
กบอ้วน (เองจ๋า)
บ้านทำพุด อ.สามพราน จ.นครปฐม

พิพิธภัณฑที่เชิด ทรงศรี: จุดเริ่มของความฝันสู่ศูนย์การเรียนรู้ด้านภาพยนตร์ไทย¹

เมื่อกล่าวถึง “เชิด ทรงศรี” หรือ เชิด พิชัยสงคราม แทบไม่มีใครในยุคนี้ไม่รู้จักชื่อของผู้กำกับภาพยนตร์แนวหน้าของไทย ผู้สร้างผลงานไว้มากมายเรื่องและได้รับรางวัลจากสถาบันระดับนานาชาติหลายรางวัล ภาพยนตร์ที่เป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่ โนห์รา (พ.ศ. 2509) เป็นภาพยนตร์เรื่องแรกของเชิด ทรงศรี พ้อปลาไหล (พ.ศ. 2516) ภาพยนตร์ 16 มม. ที่ทำรายได้สูงสุดในประเทศไทย ส่วนผลงานอมตะที่ได้รับการกล่าวขวัญกันจนถึงปัจจุบัน คือ แผลเก่า (พ.ศ. 2520) ได้รับรางวัลระดับชาติและระดับโลกหลายรางวัล คือ

¹กิจกรรมพิพิธภัณฑเสาวนาที่ศูนย์ภูมิภาคโบราณคดีและวิจิตรศิลป์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปปาฟา) ปีที่ 2 ครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2549 โดย คุณจินนิภา เจตสมมา และ คุณณัฐวิ ทศรัฐ สรุปความโดย พัฒนศรี ทิพย์ประไพ

บทประพันธ์ยอดเยี่ยมและรางวัลเครื่องแต่งกายและแต่งหน้ายอดเยี่ยม โล่เกียรติยศภาพยนตร์เซิดชูเอกลักษณ์ไทยยอดเยี่ยมจากพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น เมื่อพ.ศ.2525 ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ได้รับรางวัลกรังด์ปรีซ์จากการประกวดภาพยนตร์ในงาน Festival des 3 Continents เมืองนีองต์ ฝรั่งเศส นอกจากนี้ ยังได้รับการคัดเลือกจาก หอภาพยนตร์และโทรทัศน์แห่งชาติ ประเทศอังกฤษ (National Film and Television Archive) ร่วมกับนิตยสาร Sight and Sound ของสถาบันภาพยนตร์อังกฤษ (British Film Institute) และบุคลากรทางด้านภาพยนตร์จากทั่วโลก ให้เป็น 1 ใน 360 ภาพยนตร์สุดคลาสสิกของโลก โดยผลการคัดเลือกประกาศอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544²

จำนวนรางวัลและโล่เกียรติยศที่ได้รับจากการทำงานรวมถึงชีวิตส่วนตัวของเชิด ทรงศรี ไม่เป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณชนเท่าใดนัก เนื่องจากเชิด ทรงศรี เป็นบุคคลที่รักสงบ ไม่โอ้อวดและชอบชีวิตที่เรียบง่าย อย่างไรก็ตาม หลังจากที่เชิด ทรงศรี เสียชีวิตลงด้วยโรคมะเร็งเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2549 ทางครอบครัวและเหล่าเพื่อนพ้องในวงการภาพยนตร์เห็นพ้องต้องกันว่า ผลงานและเกียรติยศที่เชิด ทรงศรีทิ้งไว้ให้กับวงการภาพยนตร์ไทยนั้นมีคุณค่ามหาศาล โดยเฉพาะความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ความเป็นไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยการสอดแทรกสาระเหล่านี้ลงในเนื้อหาของภาพยนตร์ทุกเรื่อง บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจึงมีแนวคิดจัดตั้ง “พิพิธภัณฑ์เชิด ทรงศรี” ขึ้น แต่เป้าหมายของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์นี้ ไม่ได้อยู่ที่การบอกเล่าประวัติความเป็นมาของเชิด ทรงศรี อย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังต้องการให้เป็นพิพิธภัณฑ์แสดงเอกลักษณ์และความเป็นตัวตนของเชิด ทรงศรี และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภาพยนตร์ไทยไปในขณะเดียวกัน

ในขั้นตอนนี้ ทีมงานได้ตั้งแนวคิดการจัดนิทรรศการไว้ 10 ห้อง คือ

ห้องอัตชีวประวัติของเชิด ทรงศรี ตั้งด้วยวัยเยาว์จนถึงการก้าวสู่วงการภาพยนตร์ไทย ผลงานภาพยนตร์และรางวัลที่ได้รับ

ห้องแสดงผลงานภาพยนตร์ รวบรวมต้นฉบับโปสเตอร์ภาพยนตร์ และเบื้องหลังการทำ

ห้องอุปกรณ์การถ่ายทำ จัดแสดงอุปกรณ์การถ่ายหนังในยุคหนึ่ง และอุปกรณ์ประกอบฉากที่ใช้ในภาพยนตร์บางเรื่อง เช่น กระจกเงาจากเรื่อง ทวิภพ

ห้องจำลองการทำงานในกองถ่าย จัดแสดงหุ่นขี้ผึ้งของเชิด ทรงศรีและทีมงานขณะกำกับภาพยนตร์

ห้องตัดต่อภาพยนตร์ จัดแสดงห้องตัดต่อในสมัยของเชิด ทรงศรี เปรียบเทียบกับห้องตัดต่อที่ใช้กันในปัจจุบัน

ห้องฉายผลงานภาพยนตร์ จำลองโรงภาพยนตร์สมัยก่อนเพื่อให้ผู้ชมได้สัมผัสประสบการณ์จริง

ห้องชมวิดีโอ ดีวีดี และวีซีดี รวบรวมผลงานของเชิด ทรงศรี ในรูปแบบมัลติมีเดีย และภาพยนตร์ที่สะสมไว้ในคอลเลกชันส่วนตัว

ห้องค้นคว้าทางภาพยนตร์ รวบรวมตำราทางด้านภาพยนตร์ของเชิด ทรงศรีไว้ให้บริการแก่ผู้เยี่ยมชมได้ค้นคว้า นอกจากนี้ยังมีส่วนตำราใหม่ที่เพิ่มเติมด้วย

²<http://th.wikipedia.org>

ห้องนักอ่านและแสดงผลงานการประพันธ์ จัดแสดงผลงาน
ด้านวรรณกรรมของเชิด ทรงศรี

ห้องนิทรรศการหมุนเวียน

และเมื่อไม่นานมานี้ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (สศร.)
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช หลักสูตรพิพิธภัณฑศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล และสมาคมสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ ได้ร่วมกัน
จัดนิทรรศการ **เชิด ทรงศรี เลือดเนื้อแห่งนครศรีธรรมราช** ขึ้น ระหว่างวันที่
9 ก.ย.49 - 31 ม.ค. 50 ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช
ผู้สนใจสามารถเข้าชมได้ตามวันและเวลาทำการของพิพิธภัณฑ

หมายเหตุ เชิด ทรงศรี มีภรรยาชื่อคุณจันทนา
ทรงศรี มีบุตรสาว 2 คน คือ ธมจันทร (อยู่ต่าง
ประเทศ) และธัชตะวัน (คนที่อยู่ในรูป) สำหรับ
คุณจันทนา เคยทำงานเป็นโปรดิวเซอร์กับคุณเชิด
มาก่อน และเป็นผู้ริเริ่มและรับผิดชอบโครงการ
พิพิธภัณฑเชิด ทรงศรี คุณณัฐวีเคยทำงานเป็น
ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์มาก่อน ปัจจุบันกำกับ
ภาพยนตร์โฆษณา จบวิชาพิพิธภัณฑ จาก
มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นลูกศิษย์อาจารย์ภิญญา
ได้มาเจอกับคุณจันทนาเลยเข้ามาทำงานตรงนี้

³ http://www.bangkokbiznews.com/2006/09/06/o001_134717.php?news_id=134717

เมื่อปลายปี 2547 “สีนามี” ที่เป็นชื่อเรียกในภาษาญี่ปุ่นที่ใช้กับกรณี
พิบัติภัยกลายเป็นคำที่คนไทยได้รู้จัก เพราะเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในหลาย
จังหวัดทางภาคใต้ จากเวลานั้นจนถึงตอนนี้ รัฐบาลได้ตระหนักถึงการป้องกัน
และการเตือนภัย รวมถึงมาตรการที่จะช่วยลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับชีวิต
และทรัพย์สินของประชาชน ประสบการณ์จากการทำงานของหน่วยงานที่ให้
ความช่วยเหลือกันกลายเป็นบทเรียนสำคัญ หากผู้ปฏิบัติงานนั้นๆ จะต้องเผชิญ
กับสถานการณ์ในทำนองเดียวกัน แพทย์ศัลยกรรมและแพทย์นิติเวชเป็นคนอีก
กลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย

ผมได้มีโอกาสแวะเวียนไปสนทนากับคุณเกสรีย ยอดกันสี (ภณฑารักษ์)
และคุณสุรศักดิ์ สุวฒโท (นักวิชาการ) จากพิพิธภัณฑการแพทย์ศิริราช
เมื่อต้นเดือนกันยายนที่ผ่านมา เราพูดคุยถึงนิทรรศการ “ศิริราชกับสีนามี”
ที่จัดแสดงมาตั้งแต่กลางปี 2548 ที่พิพิธภัณฑฯ ชั้น 2 ตึกอำนวยการมหิดล
คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล หัวข้อในการสนทนามีตั้งแต่เรื่องของที่มา
ที่ไปของนิทรรศการ เนื้อหา และเทคนิคการจัดแสดง รวมไปถึงอุปสรรคและ
การแก้ปัญหา ผมใคร่ขอคัดเลือกบทสนทนาบางบทตอนมาไว้ในบทความนี้
เพื่อเป็นการแบ่งปันประสบการณ์ ให้กับคนพิพิธภัณฑและผู้ที่เกี่ยวข้อง

“ทำไมถึงเริ่มใช้ใหม่ครับ จริงๆ เหตุการณ์มันเกิดขึ้นวันที่ 26 ธันวาคม ช่วงนั้นเป็นวันหยุดยาว ทางคณะแพทย์ก็ได้รวมทีมกันลงไปทำงาน ที่ที่เราลงไปก็ทำงานกันอย่างเดียว พอทำงานเสร็จแล้ว ใช้เวลาไม่นานเกิน 10 วันก็กลับ หลังจากนั้น ก็มีกระแสของชาวบ้านหรือคนปกติ ไม่ทราบการตรวจพิสูจน์บุคคล เก็บศพกันอย่างไร แล้วก็เรื่องของความสับสนของข้อมูลต่างๆ” คุณสุรศักดิ์เกริ่นถึงที่มาที่ไปของนิทรรศการ “พิพิธภัณฑฯ ก็เลยดำริว่าน่าจะทำนิทรรศการเล็กๆ เพื่อบอกเรื่องราวให้กับคนทั่วไปได้ทราบว่า การตรวจพิสูจน์บุคคลตรวจแบบไหน ทำอย่างไร แล้วก็เรื่องการรักษาคนที่โดนคลื่นยักษ์สึนามิ ว่ามันมีความฉุกเฉินทุกอย่าง” เนื้อหาการจัดแสดง “มีประมาณ 4 ส่วน แนวคิดแรกก็คือ การให้ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับสึนามิ ส่วนแนวคิดที่ 2 คือ *คนเป็น* แนวคิดที่ 3 คือ *คนตาย* และส่วนที่ 4 คือการตรวจพิสูจน์บุคคล...เราอาศัยโครงสร้างของตู้เดิมที่อยู่กับตัวห้องอยู่แล้วเอามาประยุกต์ใช้ จากนั้นเป็นโจทย์ให้บริษัทไปคิด แล้วก็มีความคิดว่า *คุณอารมณ์ผู้ชม* โดยใช้โทนสีดำ” นอกจากนี้ “อาจารย์ตุ้มทิพย์ มีดำริว่า อยากมีห้องฉายภาพยนตร์สักเรื่องหนึ่ง อยากมีห้องเล็กๆ จุคนได้ประมาณ 30 คนๆ เลยวางแผนทำร่วมกันเลย นิทรรศการจึงแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่เป็นนิทรรศการ และห้องฉายภาพยนตร์”

“ส่วนแรกเป็นเรื่องของสึนามิเกิดขึ้นได้อย่างไร กลไกในการเกิดคลื่นสึนามิ... มีภาพให้เห็นถึงความสูญเสีย ก่อนเกิดขึ้น สถาปณิศาสตร์เป็นอย่างไร พอเกิดคลื่นตรงนี้ขึ้น ทำให้สถาปณิศาสตร์เปลี่ยนไป” คุณเกสรีย์ช่วยขยายความเนื้อหาของนิทรรศการ เธอได้เล่าถึงเนื้อหาในส่วนของ *คนเป็น* ไว้อย่างน่าสนใจว่า “เป็นเรื่องทางด้านการแพทย์ เรื่องของการรักษาหมอมที่ลงไปได้ประสบการณ์ใหม่เกิดขึ้นด้วยเช่นกัน... ถ้าเป็นบาดแผลจากสึนามิ ซึ่งมีโคลนทรายอัดอยู่ที่แผล ทำให้แผลเกิดการติดเชื้อ บวม เหมือนกับว่าบาดแผลมีอยู่นิดเดียว แต่จริงๆ แล้วข้างในมีเชื้ออยู่มาก เพราะฉะนั้นต้องมีการผ่าตัด เพื่อล้างทำความสะอาดแผล แล้วไม่ใช่ล้างครั้งเดียว ต้องผ่าตัดซ้ำอีกเพื่อล้างแผลซ้ำๆ อีกอย่างนี้”

“นอกจากการรักษาบาดแผลแล้ว ยังมีการรักษาทางจิตใจ จะต้องมีการส่งทีมจิตเวช คุณหมอมาวางแผน แล้วก็เข้ามาดูพื้นที่ เข้ามารักษา ในเบื้องต้นอาจจะดูแลหรือบรรเทาความรู้สึกของคนได้ก็จริง แต่ในระยะยาวแล้ว ต้องไปดูถึงลักษณะของผู้ป่วย บางคนไม่พร้อมที่จะพูดคุย ต้องใช้เวลาในการบำบัดด้วย คุณหมอมก็ใช้วิธีการเข้าไปให้ความรู้กับคนในท้องถิ่น เพื่อให้เขาดูแลกันเองด้วย” คุณสุรศักดิ์ก็กล่าวถึงส่วนสุดท้ายของนิทรรศการ “ที่นี่ในส่วนของคนตาย

เขาจะไม่ใช้แค่คนตาย เขาเป็นสิ่งที่ญาติต้องการ เขาเป็นร่างกายที่มีคุณค่า สำหรับญาติพี่น้อง เราจะทำยังไงที่จะบอกให้รู้ว่าร่างกายนี้คือคนในครอบครัว ก็ต้องมีการตรวจพิสูจน์บุคคล ที่นี้เราต้องรีบทำงาน ถ้าทิ้งไว้นานวัน ศพมันจะเน่า พอศพเน่าแล้ว เราไม่สามารถบอกได้เลยว่าศพนี้เป็นใคร...

“เราจะแบ่งการทำงานเป็นทีม หนึ่งศพต่อหนึ่งทีม ทีมหนึ่งมีแพทย์นิติเวชที่มีประสบการณ์ด้านการตรวจศพค่อนข้างสูง เพราะศพในเหตุการณ์สึนามิ รูปร่างหน้าตาเหมือนกันทั้งหมด ส่วนใหญ่ตาลน ลื่นจุกปาก เป็นแบบเดียวกันหมดของการจมน้ำตาย ต้องอาศัยข้อมูลเยอะมากในการเก็บรวบรวม เราจดทุกอย่าง แม้กระทั่งขนาดของรองเท้า รูปพรรณสัณฐาน เครื่องประดับต่างๆ แล้วจะส่งข้อมูลทั้งหมดให้กับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งทางนั้นจะเป็นฝ่ายที่บอกว่าส่งศพกลับไปหาญาติได้ ญาติก็มีข้อมูลมาเทียบกัน ของเราทำหน้าที่แค่ชันสูตรพลิกศพเท่านั้น แล้วก็หาสาเหตุของการเสียชีวิต”

หนึ่งในความน่าสนใจของนิทรรศการคือ การจำลองบาดแผลและศพผู้ตาย ทั้งเพื่อการให้ความรู้และการสร้างอารมณ์ร่วมกับผู้ชม ตัวอย่างเช่นบาดแผลที่จัดแสดงในตู้ และผู้ชมจะต้องมองผ่านรูเล็กๆ เราใช้พฤติกรรมของ

มนุษย์ อะไรที่มันเป็นรูป รึกภาพมืดทั้งหมด แล้วมีรู มีแสงโผล่เข้ามา คนก็รู้สึกอยากรู้ แล้วก็ไปแอบดูนิดหนึ่ง ก็เลยอาศัยตรงนั้นเข้ามาจับ กระตุ้นให้อยากศึกษาเรียนรู้” คุณสุรศักดิ์อธิบายต่อเนื่องไปถึงการจำลองศพคนตายและสถานที่เกิดเหตุ “ที่นี้พอหันมาข้างหลัง เหมือนเราแบ่งเป็น 2 โลก โลกข้างหน้าคือโลกของคนเป็น หันมาเป็นโลกของคนตาย ตรงนั้นมีการจัดแสงไฟให้อารมณ์ เหมือนกับที่เราไปอยู่ตรงนั้นจริงๆ แล้วก็ในมุมมอง เราพยายามเลือกภาพฉากหลังให้เหมือนกับมองออกไปแล้ว ศพเต็มไปหมด”

เมื่อถามว่าอะไรคือข้อท้าทายของการทำนิทรรศการเรื่องนี้ ทั้งสองมีมุมมองที่ต่างกัน คุณเกริกกล่าวว่า “เรามาที่นี่ครั้งแรก ก็มาทำงานวิชาการเลย การที่เราจะบริการประชาชนในเรื่องของความรู้ ต้องคำนึงถึงความถูกต้อง เป็นเรื่องสำคัญทีเดียว เพราะว่าถ้าเราให้ความรู้ผิดไป คนก็จะใช้ผิดต่อไปเรื่อยๆ แล้วสถาบันศิริราชเป็นสถาบันเก่าแก่ เพราะฉะนั้นเรื่องของความรู้ต้องแม่นยำทีเดียว แล้วก็สนุกมากตรงที่พอหลังจากที่ความรู้เยอะมาก แล้วเราจะถ่ายทอดออกมายังไงให้เหลือน้อยๆ ไม่ซับซ้อน แล้วก็ เป็นความรู้ทางด้านการแพทย์... ตอนที่ทำงานกับอาจารย์หมอบ อาจารย์หมอบอยากให้ความรู้มากกว่านั้น แม้กระทั่งหน้าตาตัวเชื้อโรคก็อยากให้เห็น เป็นข้อท้าทายที่จะต้องตรงกับ

อาจารย์หมอบให้ได้ ซึ่งเราต้องคอยบอกว่านิทรรศการเป็นระดับสาธารณสุขหรือระดับกว้าง ไม่ควรลึกเกินไป แล้วก็หาจุดที่ลงตัวที่สุดในกรนำเสนอให้กับผู้ชม”

ส่วนคุณสุรศักดิ์เห็นว่า “เมื่อทำนิทรรศการเสร็จแล้ว ผู้เข้าชมได้อะไรกลับไปจากสิ่งที่เราคิดไหม แล้วเราทำตรงนี้มา แล้วเราได้สิ่งที่เราอยากจะทำกับประชาชนไหม อย่างเราได้ประสบการณ์ แล้วคนที่เข้ามาชมได้อย่างที่เราคิดไหม” และยังได้กล่าวถึงการทำงานร่วมกันของทีมงานแต่ละคนที่มีความรู้และความชำนาญที่ต่างกัน “จากเหตุการณ์สึนามิ สิ่งหนึ่งที่ผมได้กลับมาคือ เราได้รู้ว่าคนแต่ละคนถนัดและชอบด้านไหน แล้วก็เอาด้านไหนของเขามาประยุกต์ให้เข้ากันได้ เราทำงานเป็นทีมเพิ่มมากขึ้น จากเมื่อก่อนเกิด (เกสรียอดกั้นสี่) ก็มาจากที่หนึ่ง ผมเองก็มาจากที่หนึ่ง พื้นฐานของหลายคนไม่เท่ากัน ต่างที่ต่างถิ่น สายการศึกษาก็ต่างกัน แต่ทำยังไง เราจะเอาตรงนี้มารวมกันจากสึนามิเราเห็นได้เยอะครับ แล้วก็เป็นการร่วมมือกัน”

ท้ายนี้ ผู้อ่านคงมีความเห็นไม่ต่างไปจากผมว่า “ศิริราชกับสึนามิ” ไม่ใช่เพียงสื่อเพื่อการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติอันหมายถึง ภาพสีด้าที่มีแต่ความเศร้า ในความเป็นจริง “สึนามิ” กลับมอบบทเรียนให้กับวิทยาการด้านการแพทย์ ความรู้ทางภูมิศาสตร์และธรณีพิบัติภัย ความช่วยเหลือและความผูกพันของเพื่อนมนุษย์ที่มีให้กัน นอกจากนี้ “สึนามิ” ได้เปิดพื้นที่ให้คนทำงานได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทั้งวิชาการความรู้ การแก้ปัญหาในระหว่างการทำงาน และที่สำคัญคือ การเรียนรู้กันและกันของคนพิพิธภัณฑฯ เช่นนี้แล้ว “สึนามิ” คงไม่ได้หมายถึงเพียงความตายและการจากไป หากยังหมายรวมถึงการเกิดใหม่และการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ไปในขณะเดียวกัน

หมายเหตุ ผู้เรียบเรียงขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง ต้มทิพย์ แสงรุจิ นางสาวเกสรียอดกั้นสี่ (ภัณฑารักษ์) และนายสุรศักดิ์ สุวุฒโท (นักวิชาการ) ในการให้สัมภาษณ์เบื้องต้นหลังการทำงาน และถ่ายภาพนิทรรศการประกอบการเขียนบทความ

พิพิธภัณฑฯพื้นเมืองวัดท่าไทร

บ้านท่าไทร ตั้งอยู่ริมแม่น้ำชี อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี หมู่บ้านนี้เป็นที่เลื่องลือกันมานานแล้วว่ามีฝีมือในการปั้นไห ในสมัยก่อนไหเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของหมู่บ้าน และยังกลายเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านด้วย ชาวบ้านมักจะนำไหที่ผลิตได้ไปแลกกับข้าวเปลือกที่หมู่บ้านอื่น เช่น ที่กันทรลักษณ์ ศรีสะเกษ ยโสธร หรืออำนาจเจริญ ชาวบ้านเล่าให้ฟังว่า ในอดีต ไห 1 ใบแลกข้าวได้ถึง 2 หมื่น หรือ 24 กิโลกรัม เลยทีเดียว นอกจากนี้หมู่บ้านใกล้เคียง เช่นที่บ้านท่าศาลา ชาวบ้านที่ชำนาญในการหาปลา และนิยมใช้ไหของบ้านท่าไทรไปหมักปลาร้าด้วย

ไหนอกจากจะเป็นตัวกลางที่ทำให้เห็นความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านท่าไทรกับบ้านอื่นๆ ในจังหวัดอุบลราชธานีหรือจังหวัดใกล้เคียงในอดีตแล้ว ไหยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ในปัจจุบันด้วย เมื่อการปั้นไหเริ่มสูญหายไปจากหมู่บ้าน ดังเหตุผลหนึ่งที่ท่านเจ้าอาวาสวัดท่าไทรกล่าวไว้คือ

“เตี้ยวันมันยาก กว่าเขาจะได้เงินใช้ที่ 3 เดือน ไปเอาดินมา หาพื้นมา และก็ปั้นไห กว่าจะได้เผาสามเดือน พื้นก็หายาก เขาก็ไปทำอาชีพอื่น **มันไม่ทันกิน**ว่างั้น อย่างเขาไปขับแท็กซี่ สามล้อ ถ้าเขาออก เย็นเขาก็ได้เงินแล้ว ไหมมันก็ค่อยหมดไป...”

การที่อาชีพหรือภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวบ้านค่อยๆ สูญสลายไป รวมถึงข้าวของบางอย่างที่ชาวบ้านเห็นว่าเก่าแล้วหรือไม่ใช้งานแล้วก็ขายถูกๆ ให้กับพวกรับซื้อของเก่าไป เป็นแรงบันดาลใจให้ท่านเจ้าอาวาสวัดท่าไทรคิดจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เพื่อเก็บรักษาและอนุรักษ์ข้าวของพื้นบ้านเอาไว้ โดยเริ่มลงมือสร้างพิพิธภัณฑ์ตั้งแต่ปี 2543 กว่าแล้วเสร็จก็ล่วงเข้าปี 2548 ชาวบ้านเมื่อทราบว่าจะสร้างพิพิธภัณฑ์ หลายคนนำข้าวของต่างๆ มาถวายแก่วัดเพื่อนำไปจัดแสดง ครุจากโรงเรียนวัดท่าไทรมาช่วยอีกแรง โดยมีเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุบลราชธานี เป็นพี่เลี้ยง

อาคารพิพิธภัณฑ์พื้นเมืองวัดท่าไทรเป็นอาคารไม้สองชั้น สถาปัตยกรรมคล้ายสิมอีสาน ภายในมีวัตถุที่จัดแสดงหลายชิ้นน่าสนใจ อาทิ ฮางลินหรือรางลินที่ทำด้วยไม้แกะสลักเป็นรูปนาค ชาวบ้านใช้ฮางลินเป็นที่รองรับน้ำ

เวลาสร้งน้ำเพื่อไหลมาสู่พระภิกษุที่นั่งอยู่ ตุ่มตักปลาขนาดใหญ่ เกวียนกระต่ายชุดมะพร้าว เครื่องกินหมาก โสึงกระบอง กระบวย เครื่องทองเหลือง เตารีดโบราณ เหยี่ยูกษาปณ์และธนบัตรต่างประเทศ และที่จะขาดเสียมิได้คือไหของบ้านท่าไทรที่ตั้งเรียงรายต้อนรับอยู่แล้วบริเวณด้านหน้าพิพิธภัณฑ์

“ไหของที่นี่ใส่ปลาร้าแล้วมันอร่อย ช่างในไหนจะมีปลา ปากไหข้างนอกนี้ซึ่งน้ำไว้ไม่ให้หนอนลงแมลงวันลง เวลาแมลงมันไซ้จะไม่เข้าไห ปลาร้ามันจะหอมอุบ ในสมัยโบราณปลาร้านี้สามปีเขาถึงจะเอามากิน สามปีนี่ปลาร้ามันจะไม่มีโรคมีย้อมอะไร มันจะตายหมดไซ้ใหม่ สามปีมันจะอยู่ข้างในนี้หอมม...” ชาวบ้านบรรยายจนเราเห็นภาพเลยทีเดียว

ที่ตั้ง วัดท่าไทร ต.ท่าไทร อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี 34150
เปิดทุกวัน ไม่เก็บค่าเข้าชม
โทร. 0-4522-2059

ได้ฟ้าเดียวกัน
เรื่อง: ข้าวปึก

พิพิธภัณฑ์ฝิ่น

เปิดให้เข้าชมมาแล้ว

3 ปี | 16 ปี

ผู้ก่อตั้ง

มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย | พิชรี ศรีมัยกุล นักสะสมของเก่า

ผู้ออกแบบการจัดแสดง

มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ร่วมกับบริษัท SIAM STUDIO | พิชรี ศรีมัยกุล และบุตรชาย

เงินลงทุน

400 ล้านบาท | 20 ล้านบาท

ค่าไฟฟ้าต่อเดือน

แสนกว่าบาท | หมื่นกว่าบาท

ค่าเข้าชม

คนไทย 200 บาท | คนละ 50 บาท
ต่างชาติ 300 บาท

จำนวนผู้เข้าชมโดยเฉลี่ยต่อวัน

308 คน | 250 คน
คนไทย 78 % ต่างชาติ 22 % | คนไทย 1 % ต่างชาติ 99 %

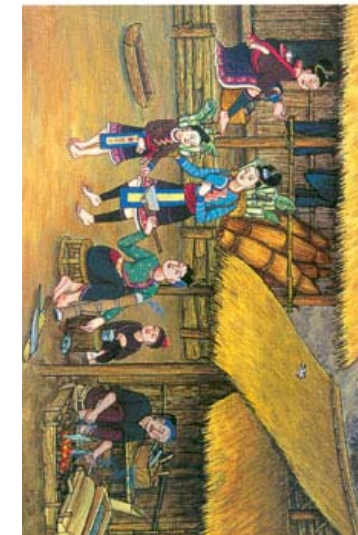
จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการต่อวัน

7.5 ชั่วโมง | 12 ชั่วโมง

บางเสียงสะท้อนจากผู้เข้าชม

“ตอนแรกถืออดจะไม่เข้าเพราะค่าเข้าแพงมากแต่เข้าไปแล้วคุ้มมากๆ
present แปลกดี ไม่ค่อยเหมือนพิพิธภัณฑ์ทั่วไป...”
นักท่องเที่ยวชาวไทย

“ฉันไม่ชอบพิพิธภัณฑ์ของเธอเลยเพราะเธอเอาเรื่องที่ไม่ดีมาทำได้น่าสนใจ...”
นักท่องเที่ยวชาวอเมริกัน

House of Opium

บ้านฝิ่น

ต.เวียง อ.เชียงแสน

จ.เชียงราย

0-5378-4060

นิทรรศการ ‘ทำอะไรก็ได้ ง่ายจัง’

เวลาที่เราไปเที่ยวพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงได้น่าตื่นตาตื่นใจ เราก็กลับมาถามตัวเองบ่อยๆ ว่า “เมื่อไรเราจะจัดได้อย่างเขา” แต่ผมขอเสนอคำตอบว่า “ไม่จำเป็นต้องทำให้ได้เหมือนเขา” และไม่จำเป็นเลยที่เราจะต้องพยายามทำให้เหมือนใคร เพราะพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งย่อมมีจุดเด่นของตัวเองเสมอ ผมขอแนะนำข้อคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดแสดง เพื่อให้ชาวพิพิธภัณฑ์สามารถนำไปปรับใช้กับพิพิธภัณฑ์ของตนเองได้ และหวังว่าชาวพิพิธภัณฑ์จะต่อยอดความคิด ตีชม แะแนะนำ และเสนอประเด็น เพื่อสนทนากันได้ต่อไป

ทำไมเราต้องมานั่งจัดข้าวจัดของในพิพิธภัณฑ์ของเรา ซึ่งมีสาเหตุอยู่สองประการหลักๆ นั่นก็คือ

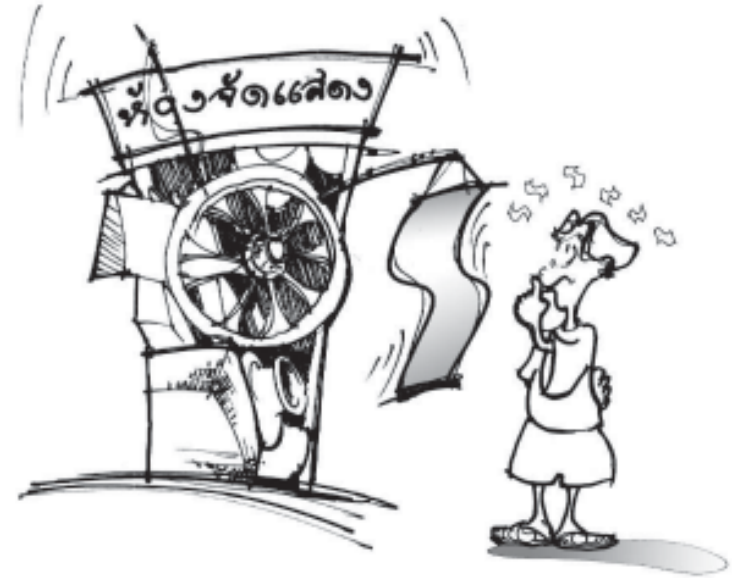
1. เรามีข้าวของในพิพิธภัณฑ์ของเราเยอะแยะ

ข้าวของบางส่วนอาจได้มาจากการเป็นคนช่างเก็บ บางส่วนเป็นของที่เราได้มาจากคนอื่นที่เขามองไม่เห็นคุณค่าของสิ่งของเหล่านั้น แล้วเรานำมาเก็บรักษา ก่อนที่ของสิ่งนั้นจะสูญหายไป หรืออีกหลายเหตุผล

2. เรามีเรื่องที่จะเล่าเยอะแยะ

ในแต่ละท้องถิ่น เรามักพบว่า มีข้อมูล เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ ที่บอกกล่าวถึงความเป็นมาและเป็นไปของชุมชนหลากหลายแบบ บางครั้งเป็นเรื่องที่มีคนจากภายนอกเข้ามาศึกษา กลายเป็นงานเขียนหรืองานวิชาการต่างๆ หรือในบางครั้งก็เป็นเรื่องที่คนในท้องถิ่นนั้นๆ เองเขียน หรือบอกเล่าสู่กันฟัง จนกลายเป็นความรู้ท้องถิ่น

ของก็เยอะ เรื่องก็เยอะ แต่ที่จัดแสดงของเราเล็กน้อย พิพิธภัณฑ์หลายแห่งพยายาม ‘ยัด’ ของเยอะๆ เรื่องเยอะๆ เหล่านั้นเข้าไปทั้งหมด แม้เราพยายามจัดข้าวของอย่างเป็นหมวดหมู่ แต่จัดไปจัดมาเรายังงกับข้าวของหรือเรื่องราวที่เติมไปหมดในพิพิธภัณฑ์ แล้วเราจะจัดแสดงอย่างไรดีในพิพิธภัณฑ์

การจัดแสดง หรือนิทรรศการ เป็นการเล่าเรื่องแบบหนึ่ง

คำพูดข้างบนนี้คงไม่ชัดเจนนัก แต่หากผมลองเปรียบเทียบกับ การอ่านหนังสือ การดูหนัง ดูละคร คงจะพอทำให้เห็นภาพชัดเจนได้ว่า สิ่งต่างๆ เหล่านี้ประกอบไปด้วย สาร(สาระหรือเนื้อหาที่อยากเล่า) กับ สื่อ(วิธีการเล่า) การสื่อสารเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกันในการเล่าเรื่องเป็นลำดับ เช่น เราจะพบว่าหนังสือแต่ละเล่ม มีการเรียงเรื่องราวเป็นบท เป็นตอน หรือหนังและละครมีลำดับว่าจะเล่าที่ไปที่มาก่อนที่จะถึงตอนจบ

การจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ก็ต้องมีลำดับการเล่าเรื่องเหมือนกัน แม้ว่าบางคนอาจเถียงว่าวิธีการจัดแสดงมีหลายแบบ เราจะไปบังคับคนให้ดูตามลำดับที่เราตั้งใจได้อย่างไร หรือแม้แต่ทางทฤษฎีในหนังสือบางเล่มก็บอกเอาไว้ว่าการจัดผัง จัดทางเดินก็มีหลายแบบ บางแบบมีทางเลือกให้คนเดินไปมาได้ตามใจ แต่เราต้องเตรียมวางแผนการเล่าเรื่องราวให้ผู้ชมเหมือนกัน เพราะถึงที่สุดแล้ว คนดูยังต้องการการอธิบายสิ่งของ หรือการเล่าเรื่องราวตามลำดับก่อนหลังอยู่ดี

“คุยกันก่อน”

จัดของ จัดเรื่อง

การจัดหมวดหมู่เป็นงานพื้นฐานที่สุด เราจัดของให้เป็นกลุ่มเดียวกัน และจัดเรียงความคิด เรื่องที่เราจะเล่ามีหัวข้อใหญ่ๆ อะไรบ้าง เหมือนการแบ่งแยกเรื่องที่เราจะเล่าออกมาเป็นบท เป็นตอน

แต่อย่างไรก็ตาม บท ตอน หรือกลุ่มของที่เราจัดแยกเป็นหมวดหมู่นี้ก็ไม่ได้เรียงกันอยู่เป็นลำดับอย่างที่เรามองในหนังสือต่างๆ แต่จะกองอยู่กระจัดกระจาย ผมจะเรียกเจ้าพวกกลุ่ม-กอง-ของ-บท-ตอน-หรือหมวดหมู่ซ้ำๆ ของพวกนี้เป็น “ก้อนความคิด” ที่มักจะวนเวียนอยู่รอบตัวเรา

เวลาที่เรานั่งนึกว่าเราจะเล่าอะไรก่อนหลังดี ผมก็จะลองโยนความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องต่างๆ ออกมา คล้ายๆ กับแผนภูมิที่เราเรียนกันตอนเด็กๆ เช่น ถ้าผมจะเล่าเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นสักแห่ง อาจจัดหมวดหมู่ได้เป็น

- ประวัติของท้องถิ่น
- ภูมิประเทศของท้องถิ่น
- ภูมิอากาศของท้องถิ่น
- ผู้คนในท้องถิ่น

เรียงของ เรียงเรื่อง

หลังจากเราลองจัดความสัมพันธ์ของเจ้าก่อนความคิดแล้ว เราต้องเลือกว่าความสัมพันธ์ไหนที่เราให้ความสำคัญที่สุด หรืออาจจะเน้นที่สุด เราจะนำฝั่งของเจ้าก่อนความคิดมาเรียงเป็นลำดับ หรืออาจเรียกเป็น “ทางเล่าเรื่อง” หรือ “เรื่องที่จะเล่าตามทาง” (ดี?)

เล่าตามทาง

บางที่เราอาจมีทางเลือกหลายๆ ทางให้คนเดินเหมือนกัน แต่คงต้องมีทางหลักทางรองบ้างนะครับ คราวหน้าผมจะมาชวนคุยต่อเรื่องการวางผังการจัดห้องที่จะนำเราไปสู่ห้องแสดงจริงๆ กันบ้างครับ

เล่าหาบททาง

รอรทำดู เมื่อคุณว่าง จงมารอรทำนหะครับ

คราวหน้าถ้าไปเที่ยวพิพิธภัณฑ์ที่ไหนอีก ลองตั้งข้อสังเกตนะครับว่า พิพิธภัณฑ์แห่งนั้นเป็นพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับอะไร เขาเล่าเรื่องผ่านการจัดแสดงอย่างไร เน้นหนักไปที่หัวข้อไหน พิพิธภัณฑ์นั้นมีทางเล่าเรื่องอย่างไร และการเล่าเรื่องแบบนั้นทำให้เราเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ในพิพิธภัณฑ์ได้มากน้อยอย่างไร หากมีโอกาสเปรียบเทียบพิพิธภัณฑ์หลายๆ แห่งที่มีเรื่องราวการจัดแสดงคล้ายกัน เราจะยังมีโอกาสได้เห็นความแตกต่างในการเล่าเรื่องนะครับ

ช่วยด้วย

“หนู”

ถูกทำร้าย

สวัสดีค่ะ “นานาเคล็ด (ไม่) ลับกับป้าเม้าท์” จะเป็นพื้นที่ที่น่าเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการดูแลรักษาและการจัดเก็บวัตถุสิ่งของในพิพิธภัณฑ์อย่างง่าย ๆ ที่ทุกท่านสามารถนำไปปรับใช้กับพิพิธภัณฑ์หรือชีวิตประจำวันของท่านได้ ป้าเม้าท์จะรวบรวมเคล็ด (ไม่) ลับจากที่ต่างๆ ไม่ว่าจะป็นหนังสือหรือประสบการณ์ส่วนตัวของคนทำพิพิธภัณฑ์มาฝากกัน นอกจากนี้ ยัง (แอบ) หวังว่า ทุกท่านจะใช้พื้นที่ของ “นานาเคล็ด (ไม่) ลับกับป้าเม้าท์” เป็นที่แบ่งปันประสบการณ์ เคล็ดลัับต่างๆ เพื่อเป็นวิทยาทานแก่ป้าเม้าท์ และมองเพื่อนชาวพิพิธภัณฑ์ด้วยนะคะ

ทุกท่านคงอยากรู้ว่า “หนู” ของป้าเม้าท์คืออะไร ทำไมถึงถูกทำร้ายเฉลยคะ... “หนู” ของป้าเม้าท์แท้จริงคือ “วัตถุสิ่งของ” สุดรักสุดหวงของป้าเองคะ ป้าเชื่อว่าทุกคนคงมี “หนู” อยู่ในความดูแลไม่น้อย และบ่อยครั้งก็พบว่าวัตถุสิ่งของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์หรือสิ่งของสุดรักของเราเสื่อมสภาพลงทั้งๆ ที่เราเก็บรักษาเป็นอย่างดี แต่ไม่ต้องตกใจนะคะ เรื่องนี้ป้ามีคำตอบ

การเสื่อมสภาพของวัตถุสิ่งของมีหลายตัวการคะ และบางครั้งก็เกิดจากการทำงานของตัวการหลายตัวพร้อมๆ กัน (พูดง่าย ๆ “หนู” ของเราถูกรุมทำร้าย) เตียวป้าจะแนะนำตัวการที่ทำให้วัตถุสิ่งของเสื่อมสภาพและบอกวิธีรับมือกับตัวการนั้นๆ ให้ทราบกัน

ตัวการแรกก็คือ **ตัวของวัตถุสิ่งของเอง** อันนี้ไม่ต้องงงนะคะ เพราะวัตถุทุกชิ้นต้องมีการเสื่อมสภาพตามกาลเวลา ตัวอย่างเช่น ผ้าไหมบางชนิดที่มีการเสื่อมสภาพอย่างรุนแรง เส้นใยกรอบ เปราะ และแตกหักง่าย การเสื่อมสภาพตามธรรมชาติของวัตถุสิ่งของจะพบมากในวัตถุประเภทผ้าและเอกสารโบราณที่มีอายุตั้งแต่ 100 - 300 ปี การเสื่อมสภาพแบบนี้ เราไม่สามารถแก้ไขอะไรได้ แต่เราสามารถยืดอายุวัตถุสิ่งของได้ด้วยวิธีการจัดเก็บที่ถูกต้อง (ส่วนรายละเอียดป้าจะขอเม้าท์ในฉบับต่อไป นะคะ)

ภาพถ่ายเก่า
ชำรุดเพราะแสงอาทิตย์และความชื้น

กระโถนถมบัต
ชำรุดเพราะสนิม (ความชื้น)

ตัวการที่สอง คือ **คน** หรือว่าตัวเราเองคะ ความเสียหายส่วนใหญ่ที่เกิดมักมาจากความสะเพร่า รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดความระมัดระวัง สาเหตุเหล่านี้มีผลทำให้วัตถุสิ่งของได้รับความเสียหาย อาทิเช่น การเคลื่อนย้ายวัตถุอย่างไม่ระวังอาจทำให้วัตถุแตกหัก ฉีกขาด หรือยับย่นได้ หรือการที่เราเอามือสัมผัสกับวัตถุโดยตรงก็สามารถทำให้เกิดคราบเปื้อนบนวัตถุได้ หรือแม้แต่การห่อวัตถุด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์ หรือกระดาษที่มีฤทธิ์เป็นกรด (ด้วยความไม่รู้ของเรา) ก็อาจทำให้วัตถุที่เราต้องการรักษาได้รับความเสียหายจากกรดของกระดาษที่ห่อได้เช่นกัน ป้าเลยอยากจะแนะนำว่า ทุกครั้งที่เราต้องเข้าไปใกล้วัตถุสิ่งของเหล่านี้ เราควรเพิ่มความระมัดระวังให้มากขึ้น หรือทุกครั้งที่มีความจำเป็นต้องสัมผัสกับวัตถุก็ควรสวมถุงมือนะคะ เพื่อความปลอดภัยทั้งมือของเรา (เชื้อโรคที่อาจมีอยู่ที่วัตถุ) และวัตถุที่เรารัก (รอยเปื้อน ความชื้นและความเค็มจากมือเรา)

ตัวการที่สาม คือ **แสง** ในที่นี้ป้าหมายถึง แสงสว่างที่ได้จากดวงอาทิตย์ และจากหลอดไฟที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์ เพราะแสงจากทั้งสองแหล่ง มีรังสีที่เป็นอันตรายต่อวัตถุ โดยเฉพาะรังสียูวี ศัตรูเดียวกับผิวสวยของป้า แสงเหล่านี้ทำให้วัตถุประเภทอินทรีย์วัตถุ (คือวัตถุที่เป็นผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์) เช่น ผ้า สิ่งทอ กระดาษ ใบลาน หนังสือตัว ฯลฯ มีสีซีดจาง เส้นใยกรอบเปราะ และ ฉีก ขาด ง่าย การเสื่อมสภาพเช่นนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถาวร ไม่สามารถซ่อมแซมหรือแก้ไขให้กลับสู่สภาพเดิม

TIP ไฟและการจัดแสดง

คำแนะนำของป้าเม้าท์ก็คือ ควรหลีกเลี่ยงการนำวัตถุไปจัดแสดงในส่วนที่ได้รับแสงโดยตรง ในกรณีที่ไม่ได้หลีกเลี่ยงไม่ได้ ควรหาฉากหรือม่านมาบังระหว่างวัตถุที่จัดแสดงกับแสงก็จะช่วยได้ในระดับหนึ่ง หรืออาจจะใช้วิธีการสลับเปลี่ยนหมุนเวียนวัตถุที่จัดแสดงก็ได้คะ ก็จะช่วยให้วัตถุไม่ได้รับแสงตลอดเวลา การเลือกใช้หลอดไฟในพิพิธภัณฑ์ก็สำคัญนะคะ หลอดฟลูออเรสเซนต์ให้แสงที่มีรังสียูวีแต่ไม่เกิดความร้อน ส่วนหลอดทั้งสแตนด์ให้ความร้อนมากกว่า อันนี้คงต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของท่านแล้วคะว่า จะเลือกใช้หลอดแบบไหน

หลอดไฟที่ให้ความร้อนไม่เหมาะสำหรับการจัดแสดงวัตถุ เพราะความร้อนเป็นตัวกระตุ้นให้แสง ความชื้น ฝุ่นละออง ทำปฏิกิริยากับวัตถุได้เร็วขึ้น และเป็นตัวล่อแมลงให้เข้ามาอาศัยอยู่ในพิพิธภัณฑ์ ดังนั้นป้าเม้าท์ขอบอกว่า ควรหลีกเลี่ยงการใช้หลอดไฟที่ให้ความร้อนสูง และไม่ควรส่องไฟไปที่วัตถุโดยตรง

ตัวการที่สี่ คือ **ความชื้น** ตัวนี้ตัวร้ายเลยคะ เพราะอย่างที่ทราบกันดีว่าเมืองไทยเป็นเมืองร้อนชื้น ดังนั้นความชื้นในอากาศของบ้านเราจึงมีมากกว่าที่อื่นฯ ซึ่งความชื้นมีผลกับวัตถุสิ่งของทุกประเภทโดยเฉพาะโลหะ ความชื้นทำให้เกิด “สนิมเหล็ก” ขึ้น วัตถุบางประเภทเมื่อถูกความชื้นมากเกินไปจะบวมและพองตัว เช่น กระดาษ ผ้า หนังสือตัวไม้ เครื่องจักสาน ฯลฯ ขณะเดียวกันถ้าในอากาศมีความชื้นน้อยเกินไป วัตถุเหล่านี้ก็จะแห้งกรอบ และแตกหักได้ง่าย นอกจากนี้ความชื้นยังเป็นตัวการที่ส่งเสริมให้แมลง และจุลินทรีย์เติบโตได้อีกด้วย ซึ่งเป็นตัวการอีกตัวการหนึ่งที่ทำลายวัตถุสิ่งของในพิพิธภัณฑ์

ตู้พระธรรมลายรดน้ำ
ชำรุดเพราะความชื้น

ภายในถุงบรรจุสารดูดความชื้น

วิธีป้องกันความชื้นในตู้จัดแสดงก็คือ การใส่ “ซิลิกาเจล” (เป็นสารดูดความชื้น) เข้าไปในตู้จัดแสดงด้วย ท่านสามารถหาซื้อซิลิกาเจลได้ที่ร้านขายยาหรือร้านขายเครื่องเขียน (ราคาอาจจะแพงไปหน่อยแต่คุ้มที่จะลงทุนค่ะ) เมื่อได้ซิลิกาเจลมาแล้ว นำไปใส่ถุงที่ทำจากผ้าขาวบาง หรือผ้าโปร่งๆ นะคะ แล้วก็หั่นไปเปิดดูว่า ซิลิกาเจลเปลี่ยนสีจากสีน้ำเงิน (ตอนเริ่มต้น) ไปเป็นสีชมพู (มีความชื้นเต็มที่แล้ว) แล้วหรือยัง เมื่อพบว่า ซิลิกาเจลเป็นสีชมพูแล้ว ท่านอย่าเพิ่งโยนทิ้งนะคะ เพราะซิลิกาเจลสามารถนำกลับไปใช้ได้อีก เพียงแต่ท่านจะต้องเอาซิลิกาเจลไปควั่นในกระทะ หรือเอาเข้าไมโครเวฟสัก 3 นาที ให้ความชื้นระเหยออกจากซิลิกาเจล (สีเปลี่ยนกลับมาเป็นสีน้ำเงินเหมือนเดิม) ในกรณีที่ท่านไม่มีงบประมาณซื้อซิลิกาเจล ป้าเม้าท์ขอแนะนำว่า ท่านควรจะเปิดเข้าไปดูวัตถุที่อยู่ในตู้จัดแสดงบ่อยๆ พยายามให้อากาศได้ถ่ายเทตลอดเวลา ทั้งตู้ที่จัดแสดงและภายในพิพิธภัณฑ์ แต่ทุกครั้งต้องทำด้วยความระมัดระวังนะคะ ตัวการร้ายทำลาย “หนู” ของเรายังไม่หมดเท่านั้นนะคะ ไว้ฉบับหน้า ป้าจะแนะนำเจ้าตัวร้ายอีกค่ะ

หนังสืออ้างอิง

- กรมศิลปากร. *การดูแลรักษาศิลปะโบราณวัตถุ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- ชมพูหุท ประศาสน์เศรษฐ. *การอนุรักษ์ศิลปะโบราณวัตถุเบื้องต้น*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2547.

เห็นของต้องเห็นคน

เรื่อง: นกสิบสายรุ้ง

©2005 Niki Dun

จักรยานผู้ช่วยชีวิต

ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าที่ไหนในโลก ชีวิตของคนเรากับชีวิตของวัตถุสิ่งของนั้นมิได้แยกขาดจากกัน และความสัมพันธ์ระหว่างคนกับของก็มีได้หลากหลายลักษณะ ไม่จำเพาะแต่แง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองเป็นเจ้าของ แต่อาจมีเรื่องราวหรือแง่มุมความสัมพันธ์อื่นๆ ที่บางครั้งอาจไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะเป็นไปได้ ดังเช่นเรื่องราวชีวิตของ “จักรยาน” ในชนบทห่างไกลของอนุภูมิภาคซาสาร่า อัฟริกา*

อนุภูมิภาคซาสาร่า อยู่ทางตอนใต้ของทะเลทรายซาสาร่าในทวีปอัฟริกา ตลอดอาณาบริเวณอันกว้างใหญ่ไพศาลนี้ ประชาชนกว่าร้อยละ 65 อยู่ในไร่นาและหมู่บ้าน ซึ่งตั้งอยู่ห่างไกลกันและโดดเดี่ยวจากโลกภายนอก ที่นี้มีรถประจำทางและระบบขนส่งมวลชนอื่นๆ น้อยมาก มีคนเพียงไม่ถึง

*MASSIVE CHANGE IN ACTION: A Bicycle for Life (www.massivechange.com)

บริเวณที่แรงแจคือ
อนุภูมิภาคซารา ออฟริกา

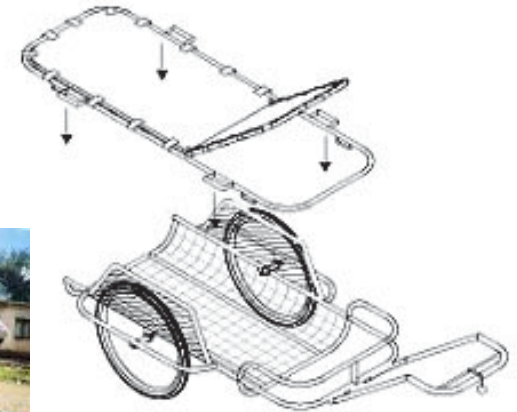
Africa

Sub-Saharan region

©2005 Bruce Mau Design and the Institute without Boundaries

1 เเปอร์เซ็นต์ ที่มีรถยนต์หรือรถบรรทุก นอกนั้นก็เดินทางด้วยเท้า หรือไม่ก็ใช้จักรยานเป็นพาหนะหลักการขนส่งสัมภาระทำโดยใช้รถเข็นหรือรถลากด้วยลา ที่นี่ไม่มีรถพยาบาล เมื่อมีคนป่วยหรือบาดเจ็บที่ไม่สามารถเดินทาง การเดินทางไปโรงพยาบาลก็เป็นไปอย่างยากลำบาก บ่อยครั้งมีบางคนตายเพราะไม่ สามารถไปหาหมอหรือได้รับการรักษาพยาบาลอย่างทันท่วงที

จักรยานพยาบาล เป็นโครงการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่พยายามแก้ไข ปัญหาในสถานการณ์ที่มีผู้เจ็บป่วยฉุกเฉินในชนบทที่อยู่โดดเดี่ยวห่างไกลจาก สถานพยาบาล โครงการนี้หลอมรวมรูปแบบการคมนาคมขนส่งพื้นฐานของ อัฟริกา คือ รถจักรยาน เข้ากับวิธีการที่ปลอดภัยและสะดวกในการขนส่งผู้ป่วย หรือบาดเจ็บจากหมู่บ้านหรือไร่ไปยังโรงพยาบาล หรือร้านหมอที่ใกล้ที่สุด ด้วยการออกแบบและดัดแปลงให้รถจักรยานสามารถพ่วงเข้ากับรถลาก ซึ่งเป็นตะแกรงบรรทุกที่ทำจากวัสดุหนักเบาประกอบเข้ากับเปลหามที่ถอดออกได้ ส่วนที่เป็นตะแกรงพ่วงนี้สามารถถอดออกจากตัวจักรยาน และใช้เป็นรถเข็น ผู้ป่วยได้ด้วย

©2005 Niki Dun

จักรยานพยาบาลสร้างขึ้นจากทักษะและเทคโนโลยีที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น โดยอาศัยข้อได้เปรียบจากความเป็นจริงที่ว่าจักรยานเป็นพาหนะที่ใช้กัน อยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง บำรุงรักษาง่าย และราคาประหยัด ส่วนประกอบของ รถพยาบาลที่ต่อพ่วงเข้ากับจักรยานก็ออกแบบอย่างง่าย ๆ และสร้างขึ้นจาก วัสดุเหลือใช้ที่หาได้ในท้องถิ่น

โครงการนี้ริเริ่มโดยนักศึกษาวิชาออกแบบอุตสาหกรรมชาวแคนาดา นิกิ ดูน (Niki Dun) เริ่มพัฒนาโครงการจักรยานพยาบาลเป็นวิทยานิพนธ์ ที่สถาบันการออกแบบและศิลปะแห่งหนึ่งในแคนาดา โดยทำงานร่วมกับทีมงาน ผู้ผลิต ผู้ใช้งาน และผู้เกี่ยวข้องจากหลายประเทศ ซึ่งมาจากภูมิหลังที่แตกต่างกัน หลังจากการออกแบบ เธอได้ร่วมงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนของอังกฤษ 2 กลุ่ม ในประเทศมาลาวี อัฟริกาตะวันออก เพื่อทำการทดสอบภาคสนามและ ปรับปรุงจักรยานพยาบาลต้นแบบ เพื่อให้แน่ใจว่างานออกแบบตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน

การที่ผู้เกี่ยวข้องและทีมงานออกแบบประกอบด้วยคนและกลุ่มคนที่ มาจากภูมิหลังที่หลากหลาย ทำให้การออกแบบประสบความสำเร็จกับความยุ่งยากใน

ถูกมือนั้นสำคัญไฉน?

ประสบการณ์สำหรับบันทึกเป็นปฐมบทในครั้งนี้ผู้เขียนขอหยิบยกกรณีตัวอย่างของตัวเองที่ต้องการเรียนรู้เรื่องการทำทะเบียนวัตถุ จึงได้ไปทดลองฝึกปฏิบัติจริงกับผู้ชำนาญการทำทะเบียน ณ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแห่งหนึ่ง เป็นที่ทราบกันดีว่าการสัมมนาอบรมเรื่องการทะเบียนจัดขึ้นบ่อยครั้งและทำอย่างสม่ำเสมอในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ องค์กรที่จัดการสัมมนาเป็นหน่วยงานใหญ่ ตำราคู่มือแนะนำเรื่องการทะเบียนมีอยู่พอสมควร นั่นหมายความว่าเรื่องการทะเบียนวัตถุเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในอันดับต้นๆ ไม่เช่นนั้นหน่วยงานระดับชาติคงไม่ทุ่มทุนทั้งกำลังทรัพย์ กำลังคน และเวลาไปกับเรื่องนี้ วัตถุประสงค์ของการทำทะเบียนก็ชัดเจน ต่างเห็นพ้องต้องกันถึงประโยชน์ของการทำทะเบียนวัตถุ เพื่อให้เป็นเอกสารสำคัญประจำวัตถุ ที่มีประวัติพร้อมเรื่องเล่าเพื่อใช้ในการตรวจสอบและใช้อ้างอิงได้ แต่คำถามที่เกิดขึ้นในใจคือทำไมเรื่องการทะเบียนวัตถุกลายเป็นเรื่องอันดับรองๆ ลงไปในงานพิพิธภัณฑ์

การฝึกทำทะเบียนวัตถุในวันนั้นเป็นการปฏิบัติกับกลุ่มเครื่องรางของขลังจำพวกตะกรุด ผ้ายันต์ ซึ่งเป็นกลุ่มวัตถุที่มีผ้าและเส้นใยเป็นส่วนประกอบ

ระยะแรก โดยเฉพาะการสื่อสารและทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทว่าเมื่อสามารถข้ามพ้นความแตกต่างและร่วมกันทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ ผลลัพธ์ที่ได้คือ งานออกแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ดีและมีความยั่งยืน

นี่ก็เล่าถึงแนวคิดในการออกแบบจักรยานพยาบาลว่า เธอพยายามมองเลยพ้นไปจากความต้องการของคนอเมริกาเหนือ เธอพบว่ากว่าครึ่งหนึ่งของประชากรในอนุภูมิภาคซาราร่า อัฟริกา อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกลจากโรงพยาบาลและแหล่งบริการสาธารณสุขต่างๆ ในอดีตวิธีการขนส่งผู้ป่วยในอนุภูมิภาคซาราร่า อัฟริกา จะใช้กลุ่มเปเลทาม โดยคนกลุ่มหนึ่งจะทำหน้าที่รับผู้ป่วยจากบ้านและหามไปส่งยังสถานพยาบาล แต่เมื่อสถานพยาบาลอยู่ไกลออกไปมากๆ การเดินทางก็จะช้าเกินไปสำหรับผู้ป่วย และเหน็ดเหนื่อยเกินไปสำหรับคนที่พาไปส่ง

จักรยานพยาบาลทำให้การขนส่งผู้ป่วยรวดเร็วและง่ายกว่าเดิมมาก แม้ว่าบางครั้งจะต้องเดินทางจากหมู่บ้านไปยังโรงพยาบาลไกลถึงกว่า 50 กิโลเมตร หลังจากเริ่มใช้งานจริง ปรากฏว่าผู้โดยสารประจำที่ใช้บริการมากที่สุดคือ หญิงมีครรภ์ ขณะที่ผู้ทำหน้าที่ขนส่งผู้โดยสาร หรือคนขับรถพยาบาล คือผู้ชาย ทั้งนี้เนื่องจากว่าในอนุภูมิภาคซาราร่า รถจักรยานเป็นของใช้บางอย่างหนึ่งที่แสดงถึงสถานภาพที่สูง และเจ้าของเกือบทั้งหมดเป็นผู้ชาย

บางทีเมื่อมองไปรอบๆ ตัวเรา หรือมองเข้าไปในพิพิธภัณฑ์จักรยานเก่าๆ ที่เราเห็นว่าที่ไหนๆ ก็มี และไม่เห็นว่าจะมีอะไรที่แตกต่างกัน หากลองสืบสาวไปถึงประวัติชีวิตของจักรยานแต่ละคัน อาจพบว่าจักรยานบางคันที่เราเห็นอาจไม่ใช่จักรยานธรรมดา แต่ครั้งหนึ่งเคยเป็น **จักรยานผู้ช่วยชีวิต**

©2005 Niki Dun

จากความรู้ในตำราและความรู้จากการฝึกอบรมบอกไว้ว่าการสัมผัสวัตถุโดยตรงนั้นไม่ควรทำ เพราะความชื้นและไขมันจากร่างกายเราจะไปทำปฏิกิริยาทางเคมีกับวัตถุ ทำให้วัตถุเสื่อมสภาพเร็วขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการป้องกันตัวเราเองไม่ให้สัมผัสเชื้อโรคเชื้อรานานาชนิด เหตุผลดูดีมีประโยชน์กับทั้งสองฝ่ายทั้งคนและของ ผู้เขียนจำต้องปฏิบัติตามหลักวิชาการอนุรักษ์ ยินยอมใส่ถุงมือแต่โดยดี

ถุงมือที่นักทำทะเบียนมือฉมังนำมาให้ใส่เป็นถุงมือผ้าสีขาวเหมือนถุงมือที่เราเคยใส่เล่นดนตรีในวงโยธวาทิตสมัยเด็กๆ ด้วยความที่สีออกขาวคล้ำ จึงออกอาการลึกลับเล็กน้อย แต่ก็มีเสียงยืนยันชัดเจนยัดคำ่ว่า “ซักรั้วนะพี่” ความรู้สึกแรกที่มือซุกเข้าไปในถุงผ้าก็รู้สึกตะขิดตะขวงใจไม่น้อย คงไม่ใช่เรื่องลึกลับหรืออะไร แต่คงเป็นความไม่เคยชินกับการทำแบบนี้ เพราะธรรมชาติของเรา ชีวิตประจำวันของเราไม่ได้ใส่ถุงมือทำงานนี่นา แล้วแม่ๆ ป๊าๆ ที่เคยมาช่วยทำทะเบียนเขาไม่รู้สึกอะไรเลยหรือ

วัตถุที่ผู้เขียนเลือกมาฝึกลงทะเบียนขึ้นแรกในชีวิตก็คือฝ้ายันต์ งานแรก

ที่ต้องทำคือการเย็บแผ่นผ้าด้ายดิบสีขาวชิ้นเล็กๆ ติดกับตัววัตถุสำหรับการเขียนเลขทะเบียน ความยากของงานนี้คือเย็บอย่างไรให้แผ่นผ้าชิ้นเล็กนี้แน่นคงทน ติดกับตัววัตถุ และต้องสวยงามด้วย ฝ้ายิมจะต้องสม่ำเสมอ ขณะที่ตั้งใจจะให้งานชิ้นแรกออกมาดีมีคุณภาพ ผู้เขียนระลึกขึ้นได้ว่าในตำราไม่ให้สัมผัสวัตถุนี้หา แล้วเข็มที่ใช้ก็มีสนิมเล็กน้อย เย็บไปเย็บมาก็เย็บตัววัตถุติดกับถุงมือที่ใส่ พวกนักอนุรักษ์มาเห็นเข้าตอนนั้นก็แงแงแงๆ ผู้เขียนเอียงตัวเล็กน้อยเพื่อบังไม่ให้ใครเห็นที่กำลังเลาะด้ายออกจากฝ้ายันต์ผืนนั้น

เหตุการณ์อย่างนี้กลับทำให้วัตถุเสียหายมากขึ้น จากความไม่ตั้งใจ จากความไม่ชำนาญ และความไม่คุ้นเคยกับการใส่ถุงมือ พวกนักอนุรักษ์จะว่าอย่างไร ฝ้ายันต์ผืนนั้นเป็นของคลังของศักดิ์สิทธิ์ด้วย จะเป็นอะไรหรือเปล่า ผู้เขียนไม่กล้าเล่าเรื่องนี้ให้ใครรู้เลย แต่จากนี้ไปคนดูแลพิพิธภัณฑ์เห็นฝ้ายันต์ผืนนั้นแล้วคงรู้ว่าใครทำซำรด.... ดีฉันเอง!

เสียงจากใจคุณ

เรื่อง: กองบรรณาธิการ

กว่าสองขวบปีที่เราทำความรู้จักผูกไมตรีกับชาวพิพิธภัณฑที่ท้องถิ่น ด้วยการไปเยี่ยมเยียน สอบถามและแลกเปลี่ยนข่าวคราวกันอย่างสม่ำเสมอ ทีมงานได้พูดคุยหารือกันว่าถึงเวลาที่เราควรจะชวนกันเปิดใจเสียที เราจึงได้ทำแบบสอบถาม“อยากรู้ใจคุณ” ขึ้นมา เสียงจากใจคุณตอบกลับเข้ามามากมาย นั่นหมายถึงการตอบรับไมตรีที่มีให้เรา พร้อมทั้งแนะนำเพื่อนใหม่ให้เราได้รู้จัก สำหรับเรื่องที่น่าสนใจใคร่รู้นั้นเราจะทยอยสรรหามาเล่าสู่กันฟังสำหรับเพื่อนใหม่โปรดอดใจรออ่านจุลสารด้วยความเพลิดเพลิน ขอขอบคุณเสียงทุกเสียงที่เขียนถึงเรา เพราะถ้าไม่รักกันจริงด้อยค่าเหล่านั้นคงไม่พรั่งพรูสู่ใจเรา

ตัวกักกันจิว ปรกของกันตรวา

“เพิ่งเคยรู้จักครั้งแรก อยากรู้จักมากกว่านี้”

กลุ่มลูกหลานเมืองแพร่

“อยากให้สัมภาษณ์ผู้ชมพิพิธภัณฑเพื่อสะท้อนความคิดให้ชาวชุมชนพิพิธภัณฑได้รู้”

สมศักดิ์ สิบญะเรือง

พิพิธภัณฑที่พื้นบ้านเกรียนมุก จ.มุกดาหาร

“เป็นแหล่งข้อมูลให้แก่หน่วยงานและบุคคลอื่นารวมทั้งเกษตรกร ซึ่งได้มีการนำข้อมูลจากพิพิธภัณฑมาใช้ในงานได้มาก

เช่น นำมาใช้ในการจัดนิทรรศการงานพืชสวนโลก ใช้เป็นฐานข้อมูลเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ได้ด้วย”

กัลยาณี พรหมสุภา กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร

“น่าจะปรับปรุงรูปลักษณ์จุลสารเป็นนิตยสารทำรูปเล่มเนื้อหาพร้อมภาพถ่ายให้สวยงามดูน่าสนใจมากขึ้นยิ่งดี ยินดีจ่ายค่าสมาชิกตามต้นทุนผลิต”

วัดสระโนน บ้านมะขามป้อม

อ.พระยืน จ.ขอนแก่น

“รูปเล่มควรมีขนาด A4 มีสีส้ม

เนื้อหาหนักไป ควรมีเรื่องคลายสมองบ้าง”

ทอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

“ดีทุกเรื่อง นำอ่าน ให้ความรู้ แต่ตัวหนังสือค่อนข้างเล็ก ปวดตา”

สมคิด จุมทอง พิพิธภัณฑไทยพวน

วัดบ้านทราย อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี

“มีประโยชน์มากแต่บางคอลัมน์มีเนื้อที่น้อยไปอยากให้ลงเรื่องพิพิธภัณฑแต่ละแห่งให้มากกว่านี้อยากให้ปรับปรุงการพิมพ์เป็นเล่มที่ดี รูปสีอาจเก็บค่าสมาชิกก็ได้ เพราะมีความรู้ควรเก็บไว้สำหรับศึกษาค้นคว้า”

พันเอกหญิงสุนิสา เขตตะลิว

อนุสรณ์สถานแห่งชาติ จ.ปทุมธานี

“อยากให้รูปเล่มมีความแข็งแรงมากกว่านี้”

สำนักวิทยบริการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ตัวกักกันจิว ปรกของกันตรวา

“ขอชมการจัดรูปเล่ม ดูสบายตา แต่ละบทความมีข้อมูลที่แน่นแต่อยากให้มีความสนุก มากกว่านี้ เพราะผู้อ่านคงต้องการมากกว่าข้อมูล บทความแต่ละชิ้นดูแข็งขังจริงจังเกินไป การให้ข้อมูลเป็นสิ่งที่ดีแต่ควรให้ความบันเทิงได้ด้วย การสัมภาษณ์ก็ทำให้มีสีสันมากกว่าการนำเสนอข้อมูล ความหลากหลายของสไตล์การเขียนก็ควรจะให้เด็กๆ นักศึกษา นักเขียน บทความแปล ฯลฯ ร่วมเขียนเพื่อให้จุลสารมีสีสันอื่นๆ ด้วย”

เกรียงศักดิ์ ศิลาทอง

คณาจารย์ กรุงเทพฯ

“ชอบมากทุกคอลัมน์ ‘คมคิดสะกิดใจ’ แม้จะเป็นคอลัมน์สั้นๆ แต่สอนใจคนให้ได้คิดเปลี่ยนแปลงความคิดไปในทางสร้างสรรค์ได้ บางฉบับสูญหายเพราะนักเรียนนักศึกษา มาขอใช้แล้วไม่คืน ถ้าจะขอเพิ่มเป็นไปได้อีกไหม ต้องทำอะไร”

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติร้อยเอ็ด

อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด

“ได้มีโอกาสเปิดเข้าไปอีกโลกหนึ่งที่ไม่เคยรู้จักว่ามีมาก่อนเลยการแนะนำพิพิธภัณฑควรจะบอกถึงสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ภูเขา แม่น้ำลาล่าทำอะไรให้ก้าวไปด้วยกันเป็นหนังสือส่งเสริมการท่องเที่ยว”

เกรียงศักดิ์ กิจมานะเจริญพงษ์

อ.เมือง จ.สมุทรปราการ

“บางครั้งแยกคอลัมน์ไม่ออกว่ามีเนื้อหาแตกต่างกันอย่างไร บางคอลัมน์ก็ไม่มีชื่อ”

ประพจน์ เกตุรากาศ

กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและ

การแพทย์ทางเลือก อ.เมือง จ.นนทบุรี

“ได้รู้จักพิพิธภัณฑที่ชุมชนที่หลากหลายมากขึ้น แนะนำหนังสือน่าจะมีอะไรที่มากกว่านี้ อยากให้มีคอลัมน์ที่ผู้อ่านได้แสดงความคิดเห็น หรือไม่ก็แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำให้เรารู้สึกว่าก้าวไปด้วยกันจริงๆ”

วิภาวดี อับดุลฟาก๊ะ ทองจอก กรุงเทพฯ

“ควรมีเนื้อหาสาระให้มากกว่านี้

ไม่สรุปมากเกินไป เพิ่มบทสัมภาษณ์ ผู้รับผิดชอบพิพิธภัณฑ”

ดร.สมคะเน คำจูน สำนักบริการการศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

“ควรทำรูปเล่มให้มีขนาดใหญ่กว่านี้

และรูปภาพควรเป็นรูปสี จะทำให้ผู้อ่านมากยิ่งขึ้น”

ศูนย์วัฒนธรรมลุ่มน้ำฝาง

โรงเรียนฝางชนูปถัมภ์ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่

“ขอข้อมูลการจัดตั้งพิพิธภัณฑด้วย(ถ้ามี) ควรแนะนำพิพิธภัณฑบ้านเรามากกว่าต่างประเทศ ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย”

พิพิธภัณฑที่พื้นบ้านดาตทอง

อ.เมือง จ.ยโสธร

“ขออย่าให้มีเหตุอันใดอันหนึ่งที่ทำให้

‘จุลสารก้าวไปด้วยกัน’ ต้องหยุดดำเนินการ ขอให้สม่ำเสมอตลอดไปนะครับ”

เบญจมาธุทิศพิพิธภัณฑ

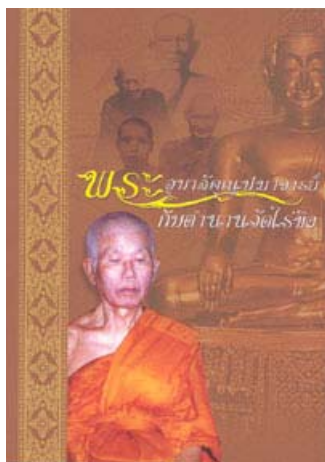
โรงเรียนเบญจมาธุทิศ จ.ราชบุรี

“มีประโยชน์มากๆ คณะที่จัดแต่เนื้อหาเทียบ ตัวอักษรอ่านง่าย สบายตา ผู้จัดทำและผู้จัดส่งเยี่ยมมากค่ะ ได้รับทุกฉบับ มีแต่คำชมให้ค่ะ”

กรมลวรรณ สาลิศงประยูร

พิพิธภัณฑที่อาคารแห่งประเทศไทย

สามเสน กรุงเทพฯ

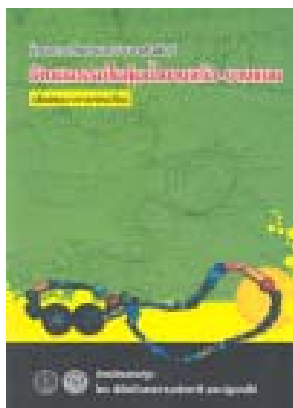
พระอุบาลีคุณูปมาจารย์กับตำนานวัดไร่ขิง
 พระวิสุทธิภิกษุธาดา และสัญญา สุตล้ำเลิศ
 (บรรณาธิการ) / วัดไร่ขิง อ.สามพราน
 จ.นครปฐม/ 2549/ โทร. 08-1338-0077

หนึ่งในหนังสือ 6 เล่ม ที่จัดพิมพ์เนื่องในงานบำเพ็ญ
 กุศลฉลองอายุวัฒนมหงคลครบ 84 ปี ของ
 พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง
 โดยเป็นการประมวลประวัติความเป็นมาของวัดไร่ขิง
 ตำนานเรื่องเล่าเกี่ยวกับหลวงพ่อวัดไร่ขิง
 ชีวิตประวัติและผลงานของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์
 พระบูชา พระเครื่อง วัตถุมงคลของวัดไร่ขิง
 รวมทั้งสิ่งสำคัญต่างๆ ของวัดไร่ขิง ตั้งแต่อดีตจนถึง
 ปัจจุบัน จัดพิมพ์ด้วยกระดาษอาร์ตอย่างดี
 สีสี่สีตลอดทั้งเล่ม

**โครงการศึกษาและประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม
 ในลุ่มน้ำบางแก้ว-บางแถม เพื่อพัฒนาการ
 ท่องเที่ยว**

วสันต์ เทพสุรียานนท์ และมนัสศักดิ์ รักอุ/
 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์/ 2549

ลุ่มน้ำบางแก้ว-บางแถม เป็นพื้นที่อยู่ระหว่างแม่น้ำ
 แม่กลองและแม่น้ำนครชัยศรีที่นักโบราณคดีสนใจ
 เนื่องจากมีการค้นพบการมีอยู่ของเมืองโบราณ
 นครปฐม หนังสือนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จาก
 การสำรวจแหล่งโบราณคดีต่างๆ ในเขตลุ่มน้ำ
 บางแก้ว-บางแถม ที่มีจำนวนกว่า 54 แห่ง อาทิ
 แหล่งโบราณคดีตำบลพระประโทน แหล่งโบราณคดี
 ตำบลเพนียด แหล่งโบราณคดีตำบลบางระกำ
 พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการแหล่งมรดก
 ทางวัฒนธรรมในพื้นที่ดังกล่าว

“เรามัวแต่ก้มหน้าก้มตาทำพิพิธภัณฑ
 เอาแต่ไปอบรมสัมมนาต่าง ๆ นานา
 จนลืมไปว่า ผู้ชมของเราส่วนมาก
 ยังไม่เข้าใจเลยว่า พิพิธภัณฑมันคืออะไร
 ไปดูแล้วจะได้อะไร
 มากไปกว่าได้เห็นของเก่า ๆ
 มีประโยชน์อะไรบ้าง
ผู้ชมนี้แหละคือโจทย์ใหญ่
 ที่เราต้องหาคำตอบให้ได้”

สมศักดิ์ สีนุญเรื่อง
 พิพิธภัณฑที่พื้นบ้านเกวียนมุก
 กันยายน 2549

ขอเชิญส่งข่าวแนะนำพิพิธภัณฑ กิจกรรม และเรื่องราวเกี่ยวกับของสะสมชิ้นสำคัญ ฯลฯ
 เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑได้ที่
โครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑท้องถิ่น
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
 เลขที่ 20 ถนนบรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10170
 โทรศัพท์ 0-2880-9429 ต่อ 3506 โทรสาร 0-2880-9332
 e-mail : academic@sac.or.th หรือ www.sac.or.th
 (กองบรรณาธิการขออนุญาตเก็บความหรือตัดทอนเนื้อหาของข่าว
 บทความ หรืออื่นๆ ที่ท่านส่งมา เนื่องจากจำนวนหน้ากระดาษจำกัด)

สารบัญ

3	จากใจบรรณาธิการ	26	นิทรรศการทำสื่อ
5	เล่าชาวพิพิธภัณฑ์	32	นานาเคล็ด(ไม่)ลับ
7	เรื่องเล่าริมสนาม	37	เห็นของต้องเห็นคน
11	พิพิธภัณฑ์เสวณา	41	บันทึกห้วงฉาก
15	108-1009	44	เสียงจากใจคุณ
21	แนะนำพิพิธภัณฑ์	46	หนังสือพิพิธภัณฑ์
24	โตฟ้าเดียวกัน	47	คมคิดสะกิดใจ

จุดสร้างเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑ์ จัดทำโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ

ที่ปรึกษา บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)

ดร.ปริตตา เฉลิมเผ่า กออนันตกูล ผู้อำนวยการ

ผศ.สุรรณา เกียรติไชยศรี

บรรณาธิการ ชวัลสิทธิ์ บุญเกียรติ

กองบรรณาธิการ ปณิศา สรวาลี สรินยา คำสิงห์ ศิริพร ศรีสินธุ์ไธ

รูปเล่ม/พิสูจน์อักษร ชานุกิทยัตร์ประเสริฐ จุฑามาศ ลิมรติคพพินธุ์ นवलพรรณ บุญธรรม

ประสานงาน ศิริชัย นนทระวงษ์ กิพยวलय เมธาราชภูม

ประสานงาน สรียา บุญธรรม สมศักดิ์ แก้วหนู

โครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
เลขที่ 20 ถนนบรมราชชนนี เขตลี้จั่น
กรุงเทพฯ 10170

กรุณาสง

